

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/218288,List-Wandy-Poltawskiej-z-6-wrzesnia-2022-r-Przeslanie-dla-swiat-a-abysmy-nigdy-ni.html>
01.03.2026, 12:20

List Wandy Półtawskiej z 6 września 2022 r. Przesłanie dla świata: abyśmy nigdy nie zapomnieli o swoim człowieczeństwie

W 80. rocznicę oswobodzenia więźniów KL Ravensbrück prezentujemy treść listu Wandy Półtawskiej, przekazanego Instytutowi Pamięci Narodowej po uroczystościach pogrzebowych polskich więźniarek KL Ravensbrück, które odbyły się 6 września 2022 r. w miejscowości Fürstenberg/ Havel, nieopodal Miejsca Pamięci i Przestrogi Ravensbrück, gdzie znajdował się niemiecki obóz koncentracyjny.

[II Wojna Światowa KL Ravensbrück](#)

30.04.2025

List ten jest nie tylko przesłaniem do wszystkich, którzy przyczynili się do odnalezienia i zidentyfikowania szczątków więźniarek obozu. Jest przesłaniem do całego świata, abyśmy nigdy nie zapomnieli o swoim człowieczeństwie. Niestety, w trakcie uroczystości we wrześniu 2022 r. nie mógł zostać odczytany. Ale niech z pełną mocą wybrzmi właśnie dzisiaj.

W załącznikach list Wandy Półtawskiej w obu przekazanych nam wersjach językowych, polskim i niemieckim.

* * *

Wanda Półtawska - były więzień obozu koncentracyjnego w Ravensbrück nr 7709

6 września 2022

Datę tę powinni zapamiętać wszyscy dorośli Polacy niezależnie od tego, gdzie się znajdują. Ta data oznacza dzień, w którym na cmentarzu w Fürstenbergu (w Niemczech) stanie pomnik nagrobny na zbiorowym grobie byłych więźniarek, których szczątki zostały nie tylko odnalezione, ale także zweryfikowane. Każdy cmentarz na świecie jest miejscem, które powinno być nazwane świętym, bo jest to miejsce najbardziej ludzkie ze wszystkich zorganizowanych miejsc. Pomnik na cmentarzu jest nieodwracalnym dowodem tożsamości człowieka, jako najwyższa wartość istniejąca na ziemi, a zarazem ten pomnik staje się symbolem wszystkich niezwykłych miejsc, gdzie mogą być także ludzie.

Tragiczne losy świata podczas panującej nienawiści i wojny pozbawiły ludzi wiary w wielkość człowieka jako takiego. Postawiony pomnik jest na służbie prawdy i przypomina, że to właśnie człowiek jest najważniejszym stworzeniem na świecie.

Dlatego zanim dowiemy się szczegółów o wymienionych tam osobach, trzeba podziękować tym, którzy do tego dnia doprowadzili.

Pytanie „Kim jesteś” nurtuje każdego dorosłego człowieka i ten dzień dzisiaj daje właśnie odpowiedź na to, kim były te odnalezione osoby. Postawiony nagrobek jest najważniejszym dowodem człowieczeństwa. Tylko ludzie potrafią zrozumieć, co oznaczają te nagrobki i to ludzie odkrywają wielkość człowieczeństwa, ale... ktoś musi pokazać, bo żaden człowiek nie rodzi się ani mądry, ani zły, ale ma swoje życie dane jako zadanie.

Wiedza o II Wojnie Światowej należy do tych rzeczywistości, które chciałoby się odrzucić, a przecież naprawdę powinien zachwycać wymiar człowieczeństwa.

Są ludzie, których nazywamy wielkimi i są inni, którym chcesz powiedzieć: bądź człowiekiem. Pomnik postawiony w Fürstenbergu jest dowodem wielkości osoby ludzkiej i dlatego dobrze, że jest, ale zarazem to zdarzenie pokazuje nie tylko wspaniałe człowieczeństwo zmarłych, ale pokazuje tych, którzy do tego momentu doprowadzili. I fakt, że zaistniał taki projekt, który daje się ogarnąć ludzką myślą, wymaga podziękowania. To miejsce staje się wyjątkowe przez tych co tu leżą, a zarazem jest chwałą tych, którzy ten pomnik zbudowali.

Nie wolno o tym zapomnieć, bo człowiek nie jest byle kim i ten dzień staje się jakby dniem każdego uczciwego i szlachetnego człowieka.

Jest symbolem każdego, kto zrozumiał słowo człowiek.

A cmentarz jest jedynym miejscem na świecie, gdzie znikają wszystkie defekty człowieka, znika nienawiść i wojna i człowiek innymi oczami patrzy na świat, a Polacy uprzywilejowani posiadaniem polskiego, świętego mędrca, poetę i papieża Jana Pawła II są zobowiązani spełnić jego nie tyle nakaz jak radę „otwórzcie oczy duszy, widzą co innego niż ciało”, i właśnie dzięki temu zdarzeniu 6 września 2022 roku to jest osiągalne dla wszystkich, więc chwała zarówno zmarłym, jak tym tutaj działającym.

A dodaję prywatną uwagę, od lat bolało mnie to, że moje towarzyszkę życia nie mają swojego grobu, są anonimowe. Tutaj każdy staje się ważny i zauważony, bo człowiek nie jest byle kim.

Należy im się chwała.

Wanda Półtawska

Więcej:

- ▶ [IPNtv: Nagroda Kustosza Pamięci Narodowej 2019 - Wanda Półtawska](#)
- ▶ [Uroczystości pogrzebowe polskich więźniarek KL Ravensbrück - Fürstenberg/ Havel, 6 września 2022](#)
- ▶ [30 kwietnia - 80. rocznica oswobodzenia więźniów KL Ravensbrück - materiały IPN](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

II wojna światowa

List

Wanda Półtawska (fot. ze zbiorów Muzeum „Pod Zegarem” w Lublinie)

Pliki do pobrania

[List Wandy Półtawskiej z 6 września 2022 r. - wersja polska \(pdf, 181.95 KB\)](#)

[List Wandy Półtawskiej z 6 września 2022 r. - wersja niemiecka \(pdf, 91.65 KB\)](#)
